

לכפות את השיתוף בדרך לפירוד

איזון הנכסים הקלאסי והמקובל בגירושים אינו מותאם לנכסים מורכבים ולנכסי קריירה. איזון באופן של המשך שיתוף פעולה, בין אם בהסכמה ובין אם בכפייה בהכרעה שיפוטית, אפילו לתקופה זמנית, הוא המפתח לאיזון ראוי, צודק והוגן של המשאבים בין בני זוג

יוסף מנדלסון, עיריית רייך-זיו

בדיני משפחה נדרשים חדשות לבקרים לייצר פתרונות לאתגרים החדשים הניצבים בפניהם, ולייבא אל דיני המשפחה פתרונות מן העולם המסחרי. אלא שאף העולם המשפטי המסחרי אינו מספק פתרונות הולמים לבעיות שבפניהן ניצבים בני הזוג. לכאורה, פירוק שיתוף עסקי מייצר את אותם האתגרים הקיימים באיזון משאבים בין בני זוג. לשם הדוגמה, באוגוסט 2012 ניתן פסק הדין בע"א 779/06

קיטאל החזקות ופיתוח בי-נלאומי בע"מ נ' ממון, שבמרכזו עמדה סוגיה של הערכת מניותיהם של ניצעים בהצעת רכש מלאה (דוגמה טובה לסיטואציה שבה מועד מתן ההצעה אינו נוח לניצע מבחינה עסקית). מגוון דעותיהם של שבעת השופטים אשר ישבו על המדוכה בשאלה מהי השיטה הראויה להערכת המניות ממחיש עד כמה מאתגרות הן שאלות הערכה ואומדן של נכסים מורכבים. אם נבחן את איזון

איזון נכסיהם של בני זוג בפירוד נהפך בשנים האחרונות למשימה סבוכה יותר ויותר, הדורשת פתרונות יצירתיים. התפתחות המדע, התקשורת והכלכלה, השינויים בתעשייה ובמסחר, תהליכי הגלובליזציה ועוד הביאו לשינוי מהותי באופי הנכסים שאיזונם נדרש. לקושי חדש זה מצטרף הקושי הקיים ממילא, הנובע ממועד האיזון אשר קביעתו אינה נובעת משיקולים כלכליים אלא מקרע ביחסים

אישיים (דהיינו מועד חלקת המשאבים, שהינו עניין כלכלי במהותו, נקבע באופן אבסורדי לפי גורם שרירותי שאין לו כל קשר לעניינים כלכליים). והנה לפנינו מלאכה מאתגרת ומורכבת הדורשת בחינה מחודשת של איזון המשאבים הטבעי, הפשוט והקלאסי.

אם נחשוב על פרידת בני זוג באופן קר ובלא אמוציות, איזון רכושי הוא פירוק שיתוף עסקי במובן הפשוט של הדברים. עורכי דין העוסקים

עו"ד יוסף מנדלסון, מרצה לדיני ירושה ומשפחה באוניברסיטת תל אביב ובמרכז הבינתחומי

עו"ד עיריית רייך-זיו, משרד יוסף מנדלסון ושות'

ברור לנו כי הפתרון המוצע על דינו אינו פופולרי, והוא מנוגד לתפיסה הקלאסית לאפשר ניתוק כלכלי בין הצדדים שאינם מעוניינים בשימור קשר כזה. אלא שאנו סבורים כי החשש מהנזקים הנגרמים משימור יחסים כלכליים בין זוגות פרודים הוא מועצם ולרוב מוגזם

אנו סבורים כי שימוש
בפתרון זה בין כותלי
בית המשפט יעודד
צדדים להיזכרות
ולפתרון סכסוכים
מחוץ לכותלי בית
המשפט, וזאת
משום החשש הטבעי
של צדדים כי בית
המשפט יכפה
עליהם שיתוף פעולה
שלא יהיה לרוחם

ורישומים שונים (שעבודים, הערת אזהרה). בתום שיתוף הפעולה העסקי הולך כל אחד מהשותפים לדרכו ומשקיע מחדש את ממונו ואת נכסיו. באופן טבעי מקבלת החברה בשוויון נפש מצב שבו אדם תבוני ורציונלי נכווה בתום שיתוף פעולה עסקי, אם משום שלא הגן על עצמו מראש מפני סיכונים מסוימים ואם משום שההגנות שנקט לא היו מספקות (כל עוד הנזק לא נגרם במרמה).

לעומת העולם העסקי, המשפחה מתנהלת לפי סולם ערכים שונה – אמון, ערבות הדדית, סולי־דריות וכן הלאה. אמנם השימוש בהסכמי ממון ובהסדרים משפחתיים המסדירים מראש את פירוק השיתוף בנכסים עסקיים בתוך המשפחה נהיה יותר ויותר שכיח, ולדעתנו ראוי שכך יהיה, אך בפועל רוב הזוגות אינם מתכוננים ליום סגריר מבחינה רכ־שית. בשונה מעולם המסחר, לאחר פרידה בעולם המשפחה ימשיך בדרך כלל הצד שתפעל את הפעילות העסקית לפעילות עסקית חדשה (או אף סביר יותר, ימשיך בפעילות העסקית הקיימת), ואילו הצד השני ייותר ברוב המקרים עם התמורה שהתקבלה

המשאבים בין בני זוג באופן פשטני, הרי הוא דומה מאוד במהותו להצעת רכש; ואם בעולם המסחרי והקר הדברים סבוכים, קל וחומר בעולם דיני המשפחה רווי הרגשות.

השוני בין עסקים למשפחה

למרות הדמיון בין העולמות, השוני רב ושורשו בהבדל שבין עסקים למשפחה. השחקנים בעולם המסחרי הם אנשי עסקים המלווים ביועצים אשר תפקידם להבטיח את הכסף ואת האינטרסים של לקוחותיהם. הצדדים הנכנסים לשיתוף העסקי מודעים היטב לאפשרות שהשיתוף לא יצלח והם לא תמיד בוטחים בשותפיהם העסקיים. בהתאם, אנשי עסקים דואגים להבטיח את עצמם מראש מפני תרחישים שונים, גם פחות אופטימיים (לפחות כך מצופה כי ינהגו). הסדרת פירוק שיתוף עסקי והבטחת השותפים נעשית באמצעים שונים, כגון: תניות חוזיות (הגבלת הזכות לדרוש את פירוק השיתוף העסקי לתקופה מסוימת, הסדרה מראש של אופן ההפרדות ותנאיה וכיוצ"ב), ביטחונות, ערבויות

מוגזם. אנו סבורים כי בשם קדושת ה-"clear cut" נעשות פעולות לא כלכליות הגורמות לעיתים נזקים קשים לאחד הצדדים ואף לשניהם, שכן כאמור ניתוק כלכלי מיידי מחייב שימוש בכלים מסחריים שאינם מתאימים בהכרח לעולם דיני המשפחה. זאת ועוד, ברוב המקרים שיהיה בהם צורך לבצע איזון נכסים עסקיים סבוכים נמצא צדדים שחיו יחד תקור פת זמן משמעותית ולרוב יש להם ילדים משותפים, שממילא ימנעו הפרדה מוחלטת.

שיתוף פעולה כפוי אינו מפחיד כפי שהוא נשמע. למעשה, הפרקטיקה של שיתוף הפעולה הכפוי דומה לפרקטיקה של שיתוף הפעולה המוסכם - הצד שהיה מעורב בנכסים העסקיים ממשיך להפעילם כפי שהיה עד לפרידת הצדדים, באמצעות מנגנוני פיקוח (כגון: חובות דיווח והעברת מסמכים; הצבת "מפקח" - משקיף, דירקטור או איש ביקורת מקצועי לפי הנסיבות; בחירת גורם מכריע במקרים של מחלוקות; זכות הצטרפות במ"כירה (tag along) או אפילו חובת הצטרפות; אפשרות לעצור מכירה לא הוגנת). מנגנוני הפיקוח רבים ומגוונים, ולצורך כך ניתן להיעזר בפתרונות יצירתיים מעולם המסחר. במסגרת המשך

שיתוף הפעולה הכפוי יחולקו הרווחים והפירות בין הצדדים, ו"הצד המפעיל" יהיה זכאי לתמורה בגין השקעתו לפי מידת ההשקעה הנדרשת (בדיוק כמו בסיטואציה המסחרית שבה בעל מניות המשמש אף כמנכ"ל מקבל משכורת על עבודתו).

ייתכן כי רבים ירימו גבה נוכח ההצעה האמורה או יטענו כי היא מחייבת שינוי בחקיקה. אמנם ראוי לתקן את החוק כך שיתאים לשינוי העיתים, אלא שאנו סבורים כי אפילו במתכונתו הנוכחית מאפשר החוק לבית המשפט לייצר פתרונות יצירתיים. שיקול הדעת בקשר לאיזון, המוקנה לבית המשפט בסעיף 6(ג) לחוק יחסי ממון, הוא רחב. החוק מאפשר לבית המשפט לקבוע "באיזו דרך יבוצע האיזון" וכן את "מועדי הביצוע, הבטחתו ושאר תנאיו". מאחר שבידי בית המ-

גין חלקו בנכסים העסקיים שאוזנו. במצב דברים זה, הערכת שווי הנכסים העסקיים בעת האיזון - אשר תוצאתה משתנה על פי שיטת החישוב ועל פי מועד החישוב (שהינו כאמור שרירותי ואינו קשור לעניינים כלכליים) - היא משמעותית ביותר לשני הצדדים. ברי כי כחברה נקבל בפחות סובלנות מקרה שבו נפגעה עתודתו הכלכלית של הצד שלא היה מעורב בפעילות העסקית, בין אם בשל שימוש בשיטת הערכה מסוימת, בין אם עקב המועד השרירותי של האיזון ובין אם בשל אי הסדרה מראש של פירוק השיתוף העסקי בתוך המשפחה. באותו אופן ממש נרגיש שלא בנוח כאשר הערכת השווי או אופן איזון המשאבים יפגעו בצד שהיה מעורב בפעילות העסקית, כגון: שיוותר עם הנכס העסקי בלבד (בתמורה לשאר נכסי בני הזוג) על שלל הסיכונים הכרוכים בכך, או אף יאלץ להיפרד ממפעל חייו או לחלוק אותו עם צדדים שלישיים כדי לממן את סכום האיזון. כאמור, במגזר העסקי היינו מקבלים בשוויון נפש מקרים כאלה, אלא שכאשר מדובר בבני זוג שאינם מצופים להבטיח את עצמם מראש מפני סיכונים טואציות כאמור, הדעת אינה נוחה מתוצאות מסוג זה. כאשר בני זוג נפרדים בה-

בשם קדושת ה-"clear cut" נעשות פעולות לא כלכליות הגורמות לעיתים נזקים קשים לאחד הצדדים ואף לשניהם, שכן ניתוק כלכלי מיידי מחייב שימוש בכלים מסחריים שאינם מתאימים בהכרח לעולם דיני המשפחה

סכמה, במיוחד כשמדובר באיזון רכוש מורכב, נמצא פעמים רבות כי הם יתגברו על הבעיות שתיארנו באמצעות המשך שיתוף פעולה בקשר לנכסים העסקיים, למרות פרידתם הזוגית. דרך זו היא פתרון כמעט מושלם לשלל הבעיות שפירטנו לעיל. אלא שכידוע, בהסכמה השמים הם הגבול, והבעיה היא מציאת פתרונות בהיעדר הסכמה. אנו סבורים כי הפתרון פשוט אך מחייב גמישות מחשבתית - שיתוף פעולה כפוי.

ברור לנו כי הפתרון המוצע על ידינו אינו פופולרי, והוא מנוגד לתפיסה הקלאסית לאפשר ניתוק כלכלי בין צדדים שאינם מעוניינים בשימור קשר כזה. אלא שאנו סבורים כי החשש מהנזקים הנגרמים משימור יחסים כלכליים בין זוגות פרודים הוא מועצם ולרוב

תשלום חד־פעמי
 עשוי לגרום נזקים
 כבדים לאחד משני
 הצדדים. על פי
 נוסחה קבועה,
 התשלומים העיתיים
 צריכים להשתלם
 באופן שהאחוז
 שייקבע מפער
 ההכנסה יהיה גובה,
 התשלום העיתי,
 והאחוז שייקבע
 מתקופת הקשר
 יהיה משך תקופת
 התשלום

בצדדים ובנכסיהם העסקיים. ברור כי מדובר בניתוח ראשוני ושטחי, וההצעה מחייבת מחשבה עמוקה ושכלול פרקטי. אבל מטרתנו בשלב ראשוני זה היא אחת: להסב את תשומת הלב אל האפשרות של איזון בהמשך שיתוף פעולה כפוי בהכרעה שיפוטית. אנו סבורים כי שימוש בפתרון זה בין כותלי בית המשפט יעודד צדדים להידברות ולפתרון סכסוכים מחוץ לכותלי בית המשפט, וזאת משום החשש הטבעי של צדדים כי בית המשפט יכפה עליהם שיתוף פעולה שלא יהיה לרוחם (סיטואציה מאיימת יותר מהיפרדות כפויה).

הצורך בשינוי חקיקתי

פסיקה של שיתוף פעולה כפוי אפשרית כאמור מכוח החוק בנוסחו הנוכחי, אך יש לערוך בו שינויים מהותיים. למשל, ראוי שהחוק יקנה לבית המשפט שיקול דעת לקבוע כי איזון הנכסים או חלקם לא יהיה לפי שוויים במועד האיזון אלא לפי מועד מאוחר יותר (החוק מקנה היום רק את האפשרות

שפט שיקול הדעת לקבוע את דרך ביצוע האיזון, הוא רשאי לקבוע כי האיזון ייעשה בהמשך שיתוף פעולה כפוי (עם קביעת מנגנוני פיקוח, חלוקת רווחים, מנגנון היפרדות כלכלי ותגמול "הצד המפעיל").

למעשה, אפשר לטעון בזהירות כי פסיקת שיתוף פעולה כפוי בנסיבות מסוימות מתחייבת על פי החוק, שכן במסגרת שיקול הדעת המוקנה לבית המשפט לפי סעיף 6(ג) נדרש בית המשפט להתחשב בכל הנסיבות הקשורות במצבו הכלכלי של כל אחד מבני הזוג ובטובת ילדיהם הקטינים, ולהורות על איזון בדרך שתמנע ככל האפשר אובדן הכנסה או פגיעה בהמשך תפקודו התקין של תאגיד (סעיף 6(ד)).

בל נשכח, גם שותפים עסקיים בעולם המסחר לא דווקא מחבבים זה את זה. הם חושדים זה בזה ומגנים על עצמם באמצעות מנגנונים משפטיים שונים. שיתוף הפעולה הכפוי אינו חייב להיות נצחי; הוא יכול להיות לתקופה קצובה על פי התנאים והנסיבות או לשמש פתרון זמני עד לאיזון מלא שייעשה בהדרגה, במתווה כלכלי מבוקר ובצורה שלא תפגע

לקבוע כי האיזון יהיה לפי שווי במועד מוקדם יותר – סעיף 38(3) לחוק יחסי ממון). היות שבני זוג אינם מבטיחים את עצמם מפני דרישת אחד מהם לפי רוד במועד שעשוי להיות בעייתי לצד השני מבחינה עסקית או כלכלית באיזון על פי החוק, או מפני מקרה ששווי הנכס המאוזן במועד הקרע אינו רל' וונטי, ואיזון לפיו יהיה לא הוגן (ראו לדוגמה את פסיקתו של השופט יהורם שקד בתמ"ש (ת"א) 48482/07 ש.מ.נ' א.מ.), מתן שיקול דעת לבית המ' שפט לקבוע כי האיזון יהיה לפי שווי לפני או אחרי מועד הקרע מאפשר לבית המשפט להכניס לאיזון הגנות שצדדים עסקיים היו קובעים מראש ובאופן טבעי לא מצויות ביחסי הרכוש בין בני זוג. ייתכן שראוי כי בכל אחד מבתי המשפט לענייני משפחה תוקם יחידת סיוע כלכלית (בדומה ליחידות הסיוע

הטיפוליות) ובה ישבו אנשי מקצוע – כלכלנים, רואי חשבון, אקטוארים – אשר יסייעו לצדדים להגיע לפתרונות כלכליים יצירתיים, ובהיעדר הסכמה ייעצו לבית המשפט בקשר למנגנונים הכלכליים הראויים בנסיבות (בין אם פירוק השיתוף ובין אם המשך שיתוף פעולה כפוי). למשל, ראוי כי החוק יעגן מפורשות את האפשרות לאיזון בדרך של שיתוף פעולה כפוי, וכיל (לא באופן

טין, כושר השתכרות וכיוצא באלה). באוגוסט 2007 פורסם בע"מ 4623/04 פלוני נ' פלוני, הנחשב לגוש-פנקה לתפיסה המשפטית (שרווחה עוד קודם לפסק הדין) כי יש לראות בנכסי קריירה חלק מ"פול הנכס" שיש לאזנם בעת איזון משאבים (ראו למשל אריאל רוזן-צבי, **דיני המשפחה בישראל בין קודש לחול** (1990) עמ' 475, וכן יוסף מנדלסון, "יחסי ממון בין בני זוג", **מעמד האשה בחברה ובמשפט**, בעריכת פרנסס רדאי, כרמל שלו ומיכל ליבן-קובי (1995) עמ' 437) (בהמשך אומצה גישה זו במסגרת תיקון תשס"ט לחוק יחסי ממון, תשל"ג-1973 סעיף 2(2) לחוק, אולם הדבר נעשה באופן כללי שאינו מקנה פתרונות קונקרטיים).

אמנם פסק הדין האמור יצר ודאות משום שאין עוד חולק כי נכסי קריירה הם בני איזון, אך אף שח' לפו כשבע שנים מאז פורסם פסק הדין, עדיין רבים הבל' בול והמבוכה באשר לאיזון נכסי קריירה. כך, למשל, לא ברור באילו מקרים ראוי להביא נכסים אלה לידי ביטוי במסגרת איזון המשאבים או כיצד יש לשום אותם לאור אופיים המיוחד, בהיותם נכסים הטבועים באדם אשר כללי החשבונאות הרגילים אינם מתאימים להם. בקשר לכך ציין השופט אליעזר ריבלין (בסעיף 22 לפסק הדין)

שיתוף פעולה כפוי אינו מפחיד כפי שהוא נשמע. למעשה, הפרקטיקה אף דומה לשיתוף הפעולה המוסכם - הצד שהיה מעורב בנכסים העסקיים ממשיך להפעילם כפי שהיה עד לפרידת הצדדים, באמצעות מנגנוני פיקוח

כי: "... כללי החלוקה והאיזון ייקבעו ממקרה למקרה. טוב לה להלכה שתפתח עקב בצד אגודל..." כאמור, מאז פסק הדין טרם נקבעה הלכה ברורה בשאלות אלה. נוסף כי גם בקשר לנכסי הקריירה אנו סבורים כי האיזון הראוי, אשר יביא לתוצאה ההוגנת ביותר לשני הצדדים, מחייב המשך שיתוף פעולה בדמות תשלומים עיתיים.

השופט ריבלין מזכיר שני גורמים המצדיקים את ההשקפה על נכסי קריירה כבני איזון – פער ההשתכרות שנוצר ותקופת הזוגיות. כפי שנפרט להלן, באמצעות שכלול ושקלול שני הגורמים האמורים ניתן להגיע אל "הנוסחה" הראויה לאיזון צודק. הגורם הראשון שיש לתת עליו את הדעת הוא

מגביל) אפשרויות פיקוח כמפורט לעיל. כן ראוי כי החוק יקבע במפורש כיצד יש לאזן נכסים עתידיים כגון אופציות, מניות חסומות וזכויות עתידיות לתמלוגים (ראו למשל את הניתוח ואת הפתרונות בפסק דינו של השופט יהושע גייפמן בתמ"ש (ת"א) 17652/03 פלוני נ' אלמוני). אלה כמובן דוגמאות אחדות לשינויים הנדרשים בחוק; ברי כי החוק, שבמהותו ובעיקרו הוא חוק כלכלי, דורש רענון והתאמה לעולם הכלכלי בשנת 2014.

הסדרה של נכסי קריירה

נכסים מורכבים נוספים שאנו סבורים כי יש להסדירם בחקיקה במפורש הם נכסי קריירה (מוני

כמובן פער ההשתכרות שנוצר בין הצדדים; האם אכן נוצר פער וכיצד הוא בא לידי ביטוי בפועל. ברי כי המשתנה של פער ההשתכרות בין הצדדים, בפועל ולא בתאוריה, חייב לבוא לידי ביטוי בנוסחה לאיזון נכסי הקריירה. עוד ברור כי באין פער או בהתקיים פער לא מהותי, אין לאזן בין נכסי הקריירה של הצדדים.

הגורם השני שיש להביאו בחשבון במסגרת הנוסחה הוא משך תקופת הקשר הזוגי. יובהר כי מספר שנות הקשר אינו נתון טכני; יש לו משמעות מהותית, והוא מגלם גורמים נוספים שאי אפשר לכמת ויש שייטענו כי ראוי להביאם בחשבון בנוסחה, כגון: הסתמכות, תום לב, צדק והגינות. אם נרד לעומקו של כל אחד מן הגורמים הנ"ל, ניווכח כי הם נגזרים ישירות מאורך הקשר בין הצדדים.

ביטוי אורך הקשר בנוסחה מטבעו מביא לביטוי אף גורמים אלה. למשל, ככל שתקופת הקשר ארוכה יותר, כך הולכת ומתעצמת הסתמכות הצדדים זה על זה.

שני הגורמים הנ"ל – הפרש ההשתכרות ומשך תקופת הקשר – יוצרים נוסחה הוגנת ומאוזנת לאיזון נכסי הקריירה. קרי, הסכום שראוי כי בעל כושר ההשתכרות המוגבר ישלם לבן זוגו צריך להיות מורכב מנוסחה

פשוטה של אחוזים: אחוז מסוים מפער ההשתכרות בפועל (בממוצע לחודש בתקופת השנים הסמוכות למועד הקרע) כפול אחוז מסוים מתקופת הקשר. האחוזים עצמם צריכים להיגזר מהנסיבות הקונקרטיים, והם אמורים להביא בחשבון גורמים נוספים העולים מפסק דינו של השופט ריבלין, כגון: תרומת הנישואים לפיתוח כושר ההשתכרות, חלוקת התפקידים במשפחה, כישרון, גיל (אפשרויות פיתוח הקריירה של הצד מקבל התשלום מחד גיסא ומצב הקריירה של הצד המשלם מאידך גיסא) – אם הגיע לשיאו או הוא צפוי להמשיך לפתח את כושר ההשתכרות, כמה שנות עבודה נותרו לו וכן הלאה). הרעיון הוא כי לבית המשפט ייוותר שיקול הדעת

לקבוע את האחוזים לפי הנסיבות הקונקרטיים, כאשר לבית המשפט ייוותר שיקול דעת לקבוע נסיבות מסוימות ובהתאם לגורמים שפורטו לעיל, כי על אף שקיים פער ההשתכרות אין להורות על איזון בגין נכסי הקריירה. אמנם הנוסחה אינה מקנה ודאות מלאה משום שאפשר להתווכח על האחוזים שיש להציב בה, אך היא יכולה לשמש נקודת מוצא וגבולות גזרה לשיח בין הצדדים או למצער להחלטה שיפוטית, ולצמצם את טווח המחלוקת, שהוא עמום כיום ועל כן קשה לגישור.

לדעתנו מביאה הנוסחה לתוצאה הוגנת וראויה, ולשמחתנו השימוש בה בפרקטיקה הולך ומתרחב. לרוב נעשה בה שימוש לפי 25%-25% (25% מתקופת הקשר כפול 25% מפער ההשתכרות בתקופה הסמוכה למועד הקרע, בתחשיב המפורט לעיל). כאמור, האחוזים צריכים להתאים

לנסיבות ולפרמטרים האחרים העולים מפסק דינו של השופט ריבלין (בנוסחה זו נעשה שימוש לראשונה, שנים לפני פרסום פסק הדין האמור, בהסכם גירושים שערך משרד דנו בשיתוף פעולה עם משרד שמואל מורן). ברוב המקרים ראוי כי הרף העליון לא יהיה מעל 25% מפער ההשתכרות, משום שעל הצד המשלם להמשיך "להפעיל את הנכס" לצורך יצירת הפירות, והצד

המפעיל צריך להיות מתוגמל על עמלו להפקת הפירות. ככל שהפרמטר של פער ההשתכרות יהיה גבוה יותר, כך נגרום לצד המפעיל לחוסר מוטיבציה להמשיך לעבוד, וייתכן כי נעודד התנהגות שאינה יעילה מבחינה כלכלית וחברתית.

השאלה המהותית בקשר לנוסחה אינה קשורה לאחוזים שיש להציב בה, כי אם לאופן התשלום – תשלומים עיתיים או תשלום חד-פעמי. עם כל הכבוד, איננו שותפים למסקנתו של השופט ריבלין בפסק הדין האמור. לדעתנו, תשלום חד-פעמי עשוי לגרום נזקים כבדים לאחד הצדדים. לפי הנוסחה דלעיל, התשלומים העיתיים צריכים להשתלם באופן שהאחוז שייקבע מפער ההכנסה יהיה גובה

ייתכן כי רבים ירימו גבה נוכח ההצעה האמורה או יטענו כי היא מחייבת שינוי חקיקתי. אמנם ראוי לתקן את החוק, כך שיתאים לשינוי העיתים, אלא שאנו סבורים כי החוק, אפילו במתכונתו הנוכחית, מאפשר לבית המשפט ליצור פתרונות יצירתיים

באופן הוגן את יכולת ההשתכרות של הצד המשלם על פי הנוסחה דלעיל – עשוי להטיל על הצד המשלם נטל כבד שיגרום לו נזק משמעותי בשנים הראשונות שלאחר האיזון ונזק בלתי הפיך אם הצד בעל כושר ההשתכרות המוגבר יאבד את כושר השתכרותו מסיבה כלשהי.

נוכח המפורט לעיל, וכאן בא לידי ביטוי הנזק שעלול להיגרם לצד מקבל התשלום, בתי המשפט יחששו לפסוק מראש סכומים חד-פעמיים גבוהים, וסביר להניח כי אם יפסק תשלום חד-פעמי הוא יהיה נמוך באופן ניכר מן הסכום הכולל שהיה משר-לם בתשלומים עיתיים (אפילו לאחר היוון). במצב

זה ייערך האיזון לרעת הצד מקבל התשלום באופן שאינו צודק. מנימוקים אלה התיקון בסעיף 8 לחוק יחסי ממון אינו מעניק לדעתנו את הכ-לים ליצירת האיזון הראוי, משום שהוא מאפשר לבית המשפט לתגמל את הצד בעל כושר ההשתכרות המוחלט מתוך הנכסים המוחשיים. באופן טבעי, דווקא במשפ-חות שבהן הנכסים המוח-שיים מועטים נכסי הקריירה מהותיים יותר, ולהפך. הגב-לת יכולתו של בית המשפט

לתת פיצוי רק לנכסים מוחשיים, יש בה כדי לפגוע באוכלוסיות מוחלשות.

סיכום

השופט ריבלין (בסעיף 24 לפסק דינו) ציין כי "שאלת אופן התשלום היא שאלה כבדת משקל". אף אנו סבורים כי שאלת אופן התשלום, כמו גם שאלת חישובו, הן שאלות מכריעות. לדעתנו, הבעייתיות בהערכת שווי נכסי קריירה וכן בהערכת שווי של נכסים עסקיים מורכבים מחייבת פתרון יצירתי של המשך שיתוף פעולה בין הצדדים, בין בהסכם ובין בהכרעה שיפוטית. אנו מאמינים כי המשך שיתוף פעולה, בין אם בהסכמה ובין אם בכפייה, אף אם מוגבל בזמן, הוא המפתח לאיזון ראוי, צודק והוגן הן של נכסים עסקיים והן של נכסי קריירה.

התשלום העיתי והאחוז שייקבע מתקופת הקשר יהיה משך תקופת התשלום.

טענתם העיקרית של המצדדים בתשלום חד-פעמי מתבססת על הרצון בהפרדה סופית בין בני הזוג ובהימנעות משימור קשר כלכלי בין צדדים שאינם רוצים בכך (סעיפים 24 ו-25 לפסק דינו של השופט ריבלין). כפי שפורט לעיל, אנו סבורים כי החשש משימור יחסים בין זוגות פרודים הוא מועצם ולרוב מוגזם ובמקרים רבים אף אינו רלוונטי, שכן הילדים המשותפים מחייבים את שימור הקשר במר-בנים רבים. מכל מקום, אף אם היה אפשר ליצור בין הצדדים הפרדה מוחלטת, חסרונותיו של התשלום

החד-פעמי רבים עד שהם מאיינים כמעט את היתרון שבהפרדה המלאה.

התשלום החד-פעמי עלול לפגוע בשני הצדדים. הוא עלול לפגוע בצד המשלם משום שכושר השתכרות אינו "נכס רגיל". מדובר ב"נכס בלתי צפוי" או ליתר דיוק "נכס בסיכון גבוה" שאינו סחיר, ושהתקיימותו ופירו-תיו תלויים בגורמים רבים שאינם בהכרח בשליטת בעל הנכס. תשלום מראש בגין פירותיו העתידיים הוא

בבחינת ספקולציה, ניחוש או נבואה. אדם אינו יודע מה צופן עתידו ובפרט עתידו המקצועי (למשל, אם חלילה ייפול למשכב או ישתנה שוק העבודה, או יבקש לפרוש או להסב את מקצועו). התשלום העיתי הוא גמיש ומאפשר את הפחתתו או את ביטולו לפי הנסיבות, במנגנון קבוע מראש התלוי בשינוי נסי-בות בפועל (כגון הפחתה בהתאמה באחוזים בעת הפחתה בהכנסות, אף אם נוצרה בעטיו של הצד המשלם, ובתנאי שאינה מקנה זכויות או יתרונות עתידיים לצד המשלם לאחר תום תקופת התשל-מים העיתיים). בכך למעשה מוקנית לצד המשלם הגנה ראויה על פי הפירות שמניב הנכס.

בנוסף, התשלום החד-פעמי דורש מהצד המשלם להיפרד מסכום משמעותי מראש, על חשבון חלקו בשאר הנכסים. תשלום כאמור – אם אכן ישקף